

TRUNG QUỐC: THÁCH THỨC VÀ ƯU TIÊN KINH TẾ NĂM 2026

Trung Quốc đang bước vào giai đoạn triển khai Kế hoạch 5 năm lần thứ 15 (2026-2030), một giai đoạn mang ý nghĩa bản lề đối với chiến lược phát triển dài hạn của Trung Quốc, đặc biệt trong lĩnh vực chuyển đổi xanh và ứng phó với biến đổi khí hậu. Kế hoạch này được kỳ vọng sẽ tạo nền tảng vững chắc để Trung Quốc hiện thực hóa hai mục tiêu khí hậu then chốt: Đạt đỉnh phát thải carbon vào năm 2030 và tiến tới trung hòa carbon vào năm 2060.

Thách thức đối với tiến trình xanh hóa nền kinh tế Trung Quốc

Dù đạt được nhiều thành tựu, tiến trình xanh hóa của Trung Quốc đang đối mặt với năm thách thức lớn (Tan, 2026), bao gồm:

Thách thức thứ nhất liên quan đến năng lực truyền tải và tình trạng lãng phí điện năng tái tạo. Hệ thống lưới điện Trung Quốc đang đối mặt với áp lực lớn từ sự phát triển “nóng” của điện gió và điện mặt trời, thường xuyên dẫn đến tình trạng quá tải cục bộ và lãng phí điện năng (cắt giảm) vào các khung giờ cao điểm sản xuất. Khi nguồn cung vượt quá khả năng hấp thụ của lưới điện, các nhà vận hành buộc phải yêu cầu cắt giảm công suất phát. Vấn đề này thể hiện rõ sự mất cân đối về không gian giữa nơi sản xuất và nơi tiêu thụ điện năng: Các khu vực phía Tây như Tân Cương, Tây Tạng và Thanh Hải có tiềm năng năng lượng tái tạo rất lớn nhưng nhu cầu tiêu thụ nội vùng thấp, trong khi các trung tâm kinh tế phía Đông có nhu cầu năng lượng cao nhưng khả năng tiếp cận nguồn điện tái tạo bị hạn chế.

Tập đoàn Lưới điện Trung Quốc đang đầu tư hàng trăm tỷ nhân dân tệ mỗi năm để nâng cấp hệ thống truyền tải, tập trung vào việc chuyển dịch năng lượng từ phía Tây giàu tài nguyên sang các trung tâm dữ liệu AI ở phía Đông, tuy nhiên, lại đối mặt với thách thức kỹ thuật và chi phí cao. Kế hoạch này nhằm giải quyết nhu cầu năng lượng bùng nổ, đảm bảo an ninh năng lượng và đạt mục tiêu cắt giảm khí thải.

Thách thức thứ hai là giảm dần vai trò của nhiệt điện than mà không làm gia tăng nguy cơ mất điện và bất ổn nguồn cung. Trung Quốc vẫn tiếp tục mở rộng công suất nhiệt điện than (dù đã có cam kết khí hậu mạnh mẽ) nhằm đảm bảo an ninh năng lượng trước nhu cầu điện tăng cao và rủi ro từ năng lượng tái tạo không ổn định. Những gián đoạn nguồn cung và tình trạng thiếu điện trong giai đoạn 2020-2022 đã để lại bài học đắt giá, buộc các nhà hoạch định chính sách phải ưu tiên tính ổn định của hệ thống lưới điện.

Thách thức thứ ba nằm ở việc kiểm soát tình trạng dư thừa công suất trong các ngành công nghiệp xanh mà không làm tổn hại đến tăng trưởng kinh tế. Sự phát triển bùng nổ của các lĩnh vực như pin mặt trời, điện gió và xe điện đã dẫn đến tình trạng năng lực sản xuất vượt xa nhu cầu của thị trường nội địa. Hệ quả là cạnh tranh giá ngày càng gay gắt, biên lợi nhuận bị thu hẹp và nhiều doanh nghiệp phải bán sản phẩm dưới giá thành. Hiện nay, Chính phủ Trung Quốc đang đối mặt với thách thức kép: Kiểm chế tình trạng đầu tư và sản xuất ồ ạt trong lĩnh vực công

nghiệp xanh (như xe điện, pin mặt trời) để tránh lãng phí nguồn lực và xung đột thương mại, đồng thời phải duy trì động lực tăng trưởng kinh tế, ổn định việc làm.

Thách thức thứ tư xuất phát từ các căng thẳng thương mại quốc tế liên quan đến tình trạng dư thừa công suất. Việc Trung Quốc xuất khẩu khối lượng lớn các sản phẩm công nghệ sạch với giá cạnh tranh đã làm dấy lên lo ngại tại nhiều nền kinh tế phát triển. Các biện pháp phòng vệ thương mại, đặc biệt từ Liên minh châu Âu (EU), không chỉ thể hiện qua thuế quan đối với xe điện mà còn thông qua các công cụ chính sách mới như Cơ chế Điều chỉnh biên giới carbon (CBAM). Dù CBAM không trực tiếp nhắm vào sản phẩm công nghệ sạch, nhưng việc đánh thuế carbon đối với các nguyên liệu đầu vào phát thải cao có thể làm tăng chi phí sản xuất và làm suy giảm lợi thế cạnh tranh của hàng hóa Trung Quốc tại thị trường châu Âu.

Thách thức thứ năm liên quan đến việc thực thi các mục tiêu xanh ở cấp địa phương. Mặc dù các chính quyền địa phương chịu trách nhiệm triển khai chính sách khí hậu, nhưng năng lực tài chính và kỹ thuật giữa các địa phương lại không đồng đều. Trong khi đó, cơ chế đánh giá và thăng tiến cán bộ vẫn chủ yếu dựa trên các chỉ tiêu kinh tế truyền thống, khiến động lực ưu tiên cho các dự án xanh chưa đủ mạnh. Trong bối cảnh đó, các dự án nhiệt điện than tiếp tục được xem là lựa chọn hấp dẫn vì vừa đảm bảo nguồn điện, vừa thúc đẩy đầu tư và tạo việc làm tại chỗ.

Ưu tiên về kinh tế của Trung Quốc năm 2026

Hội nghị Công tác kinh tế Trung ương Trung Quốc (CEWC) năm 2026 đã xác định

các ưu tiên kinh tế bám sát lộ trình của Kế hoạch 5 năm lần thứ 15 (Xinhua, 2025). CEWC năm 2026 định hướng một mô hình tăng trưởng mới dựa trên ổn định kinh tế vĩ mô, cải cách tài khóa, thúc đẩy tiêu dùng, ổn định bất động sản, tái cơ cấu công nghiệp, cải thiện môi trường kinh doanh tư nhân và phát triển lực lượng sản xuất mới, nhằm đáp ứng mục tiêu phát triển chất lượng, bền vững và đổi mới sáng tạo của Trung Quốc trong giai đoạn tới (Lee & Qian, 2025)

Về chính sách tài khóa, các công cụ tài khóa tiếp tục là đòn bẩy chủ yếu để ổn định kinh tế ngắn hạn. Cải cách tài khóa được coi là yếu tố then chốt nhằm giảm ràng buộc đối với chính quyền địa phương và nâng cao hiệu quả quản trị vĩ mô. Năm 2026, Bắc Kinh dự kiến duy trì định hướng tài khóa mở rộng với mức thâm hụt ngân sách danh nghĩa khoảng 4% GDP trở lên, tiếp tục phát hành trái phiếu đặc biệt của chính quyền địa phương và sử dụng trái phiếu kho bạc siêu dài hạn ngoài ngân sách, trong đó phần lớn được dùng cho tái cơ cấu nợ thay vì đầu tư mới. Cơ cấu chi tiêu tập trung vào các dịch vụ xã hội như: Y tế, chăm sóc trẻ em, giáo dục và chăm sóc người cao tuổi, phù hợp với nguyên tắc “đầu tư vào con người” của kế hoạch 5 năm. CEWC cũng nhấn mạnh quản lý chặt chẽ nợ chính quyền địa phương, kiểm soát các khoản vay ngoài bảng cân đối để kết hợp hỗ trợ tài khóa với kỷ luật tài chính.

Về tiêu dùng, CEWC tập trung vào việc thúc đẩy chi tiêu hộ gia đình, đặc biệt là trong lĩnh vực dịch vụ, thông qua mở rộng và thiết kế lại các chương trình trợ cấp tiêu dùng, thí điểm phát hành phiếu dịch vụ và điều chỉnh quy định cho các hình thức tiêu dùng mới. Đồng

thời, các biện pháp nâng cao bảo vệ người lao động và mở rộng chế độ nghỉ phép có lương cũng nhằm kích cầu giải trí và du lịch. Mục tiêu là khai thác tiềm năng cầu nội địa chưa được tận dụng thông qua việc cải thiện năng lực cung dịch vụ, linh hoạt thị trường lao động và tăng cường cung ứng hàng hóa công.

Về ổn định thị trường bất động sản, lĩnh vực này vẫn tạo áp lực lớn lên nền kinh tế. Bắc Kinh duy trì chính sách hỗ trợ thận trọng và có mục tiêu, bao gồm nới lỏng hạn chế mua nhà tại các đô thị lớn, giảm lãi suất và tỷ lệ trả trước, giảm phí giao dịch, đồng thời trao quyền cho chính quyền địa phương chuyển đổi nhà tồn kho thành nhà ở xã hội. Những cải cách dài hạn như điều chỉnh cơ chế cung ứng đất đai và nới lỏng hộ khẩu cũng sẽ được tích hợp vào chính sách chung.

Về tái cơ cấu công nghiệp và chống “nội quyền hóa” (*involution*), CEWC nhấn mạnh việc xử lý nghiêm tình trạng lãng phí trong đầu tư công, siết chặt quản lý tài sản nhà nước và ngăn chặn “cạnh tranh trợ cấp” hay “chiến tranh giá hủy diệt” gây thất thoát nguồn lực quốc gia. Nhà nước khuyến khích doanh nghiệp mở rộng ra toàn cầu để giảm áp lực cầu nội địa và mở ra cơ hội tăng trưởng mới. Các biện pháp được đề xuất gồm: Thúc đẩy cạnh tranh có trật tự, giảm bảo hộ địa phương và tăng cường thực thi luật cạnh tranh, kết hợp điều chỉnh cơ chế đánh giá

quan chức, đây là những giải pháp căn cơ để hạn chế dư thừa công suất.

Về cải cách và quản lý rủi ro, CEWC tiếp tục thúc đẩy cải cách theo định hướng thị trường, điều chỉnh quan hệ tài khóa Trung ương - địa phương, hiện đại hóa giám sát tài chính và xây dựng môi trường kinh doanh ổn định cho khu vực tư nhân. Sau khi Luật Thúc đẩy kinh tế tư nhân năm 2025 được thông qua, Hội nghị đã nhấn mạnh bảo vệ quyền lợi hợp pháp của doanh nhân, thực thi pháp luật triệt để và hỗ trợ doanh nghiệp trở thành các tập đoàn toàn cầu, vững mạnh, mang tầm đẳng cấp thế giới, đồng thời củng cố tinh thần khởi nghiệp.

Về các lĩnh vực ưu tiên trong khuôn khổ “lực lượng sản xuất chất lượng mới”, CEWC tập trung vào thúc đẩy các ngành công nghiệp chiến lược mới nổi như: Hàng không vũ trụ thương mại, kinh tế không gian tầm thấp, y sinh học, công nghệ lượng tử, trí tuệ hiện thân và 6G, đồng thời tăng tốc chuyển đổi số, thông minh và xanh cho các ngành truyền thống. Các sáng kiến từ năm 2025 như: Danh mục thuốc đổi mới, chương trình “AI+” và các công cụ tài chính dẫn vốn dài hạn vào các lĩnh vực ưu tiên sẽ được tiếp tục triển khai, với mức độ cụ thể và các chỉ tiêu định lượng dự kiến rõ ràng của CEWC năm 2026 ■

NGUYỄN DIỆP tóm lược và giới thiệu

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lee, L. C. & Qian, J. (2025), *China's next move: Economic priorities and policy shifts for 2026*, Asia Society Policy Institute, <https://asiasociety.org/policy-institute/chinas-next-move-economic-priorities-and-policy-shifts-2026#conclusion--22628>
2. Tan, C.M. (2026), *China's five green economy challenges in 2026*, The Conversation, <https://theconversation.com/chinas-five-green-economy-challenges-in-2026-270866>
3. Xinhua (2025), *China holds Central Economic Work Conference to plan for 2026*, https://www.idcpc.org.cn/english2023/ttxw_5749/202512/t20251211_168440.html